VISUL IN PERSPECTIVA PSIHANALITICA

"Visul e calea regala catre inconstient." – Freud. "Aici i s-a dezvaluit doctorului Sigmund Freud la 24 iulie 1895 secretul visului" – momument obelisc din Viena (locul casei in care Freud a avut visul cand a descoperit sensul visului).

TEORIILE PSIHANALITICE REFERITOARE LA VIS

1. Teoriile stiintifice – cele de la sfarsitul secolului XIX erau teorii somatice. Conform acestor teorii, visul era un fenomen consecutiv reducerii activitatii creierului in timpul somnului. Aceasta reducere are doua aspecte: pe de-o parte se intrerupe legatura cu stimulii lumii exterioare, iar pe de alta parte legaturile intracerebrale sunt saracite datorita somnului. Cu cat activitatea creierului este diminuata cu atat visele sunt mai absurde. Binz: "Dupa cum vedem toate faptele ne indeamna sa consideram visul ca pe un fapt organic, intotdeauna inutil, adesea morbid". Conform acestei teorii visul nu are nici un fel de functie psihica, el e un fel de accident, ceea ce-l face intr-adevar inutil; intrucat e un fenomen organic problema interpretarii nu se pune pentru teoriile somatice.

2. Teoriile populare – toate aceste teorii au in comun ideea ca visul e un fenomen cu sens. Acest sens a fost vazut in mod diferit. Antichitate: sensul visului era considerat a fi un mesaj divin. O alta viziune ii atribuie un sens profetic. Romantismul atribuie visului o importanta deosebita, valoarea estetica a unei opere fiind cu atat mai mare in viziune romantica cu cat opera respectiva era mai apropiata de caracteristicile onirice. Novalis: "Visul este un antidot impotriva regularitatii, monotoniei vietii, visul e jocul liber al imaginatiei; cu siguranta am imbatrani mai repede fara vise." Intrucat teoriile populare atribuie visului un sens, pentru ca aceste teorii spre deosebire de cele somatice se pune problema cailor prin care putem atinge sensul. Teoriile populare pun pentru prima data problema interpretarii viselor.

In privinta interpretarii exista doua orientari in cadrul teoriilor populare: <u>metoda simbolica</u>. Aceasta metoda se caracterizeaza prin aceea ca sensul visului e cautat abordand visul ca pe un intreg, iar acestui intreg i se cauta un corespondent care e mai inteligibil decat visul. Ca exemplu de folosire a metodei simbolice Freud mentioneaza interpretarea pe care o da in Biblie Iosif pentru visul Faraonului: 7 vaci grase, 7 vaci slabe care le devoreaza pe primele; 7 ani belsug, 7 ani foamete in care o sa se devoreze recolta din cei 7 ani de belsug. Deficientele metodei simbolice: visele cu adevarat ininteligibile nu ii sunt accesibile; nu exista o tehnica de interpretare, adica o suma de mijloace care aplicata la orice vis pot sa

produca sensuri. Utilizarea metodei simbolice depinde foarte mult de calitatile personale ale individului, de inteligenta si intuitia sa. Interpretarea dupa metoda simbolica e mai curand o arta, decat tehnica.

Metoda descifrarii – se caracterizeaza prin fragmentarea visului in elemente componente. Visul e considerat ca un text incifrat ale carui elemente pot fi descifrate daca utilizeaza o cheie (dictionar de vise) in care gasim o suma de simboluri carora le corespunde diferite sensuri. Misiunea celui care interpreteaza e de a gasi pentru fiecare element al visului cu ajutorul acestei carti de vise sensul corespunzator si apoi de a alcatui un sens global din aceste sensuri partiale. Slabiciunea acestei metode consta in faptul ca respectivele carti sunt alcatuite arbitrar, in acelasi timp circuland intr-o cultura mai multe carti divergente.

Freud apreciaza mai mult teoriile populare decat teoriile stiintifice din doua motive: datorita faptului ca aceste teorii recunosc visului un sens; incearca sa gaseasca metode de interpretare.

CONCEPTIA PSIHANALITICA DESPRE VIS

Asemeni actului ratat, visul e un produs de compromis care satisface in acelasi timp doua tendinte contradictorii: pe de-o parte e vorba despre dorinta de a adormi care tine de sistemul psihic constient-preconstient, iar pe de alta parte e vorba despre dorinta inconstienta care e de natura instinctuala. Functia visului: visul permite o satisfacere deghizata a dorintei inconstiente astfel incat somnul sa nu fie perturbat.

Conceptia lui Freud despre vis e prima conceptie stiintifica, ea bazandu-se pe o experienta clinica care confirma mereu ca visul e de fapt realizarea dorintei inconstiente. Freud a constatat ca pacientii care erau rugati sa asocieze in marginea simptomelor nevrotice inserau in aceste lanturi asociative vise ceea ce i-a aratat lui Freud ca la fel ca simptomul visul are legatura cu o idee, reprezentare care scapa controlului constiintei.

Continutul manifest si continutul latent. Analiza oricarui vis din perspectiva psihanalitica evidentiaza aceste doua tipuri de continuturi. Cel manifest e partea constienta a unui vis care poate fi comunicata de visator. E vorba despre imaginile, gandurile, sentimentele pe care visatorul le pastreaza in minte in momentul trezirii si pe care le poate comunica. Caracteristicile continutului manifest: are un caracter lacunar si falsificator; e de foarte multe ori ilogic, incoerent; e de foarte multe ori ininteligibil, de neinteles; poate uneori sa fie neutru din punct de vedere afectiv. Continutul latent e rezultatul interpretarii continutului manifest. Asta inseamna ca acest continut latent nu exista pentru constiinta noastra decat datorita acestui demers intermediar care e interpretarea. In continutul latent

intra urmatoarele elemente: resturi diurne (evenimente diurne din memorie), amintiri din copilarie, impresii corporale, dorinte arhaice devenite inconstiente in procesul de socializare si intotdeauna – aluzii la psihanalist (daca visul se produce in analiza). Caracteristicile continutului latent: este complet veridic – el traduce fara rest discursul intim al visatorului; comprehensibil, sens coerent. Continutul manifest si continutul latent sunt de fapt acelasi continut psihic exprimat in doua registre de limbaj diferite. Continutul manifest nu e altceva decat continutul latent exprimat intr-un limbaj care sa nu trezeasca vigilenta constiintei. Aceasta traducere din limbajul direct al continutului latent in limbajul continutului manifest se realizeaza prin intermediul a ceea ce in psihanaliza se numeste "travaliul visului". Travaliul visului e un demers de incifrare a continutului latent, iar interpretarea e demersul contrar care isi propune sa retraduca limbajul continutului manifest in limbajul continutului latent.

Ex: injectia facuta Irmei – visul fondator. Circumstante: Freud se afla in vacanta si e vizitat de un coleg – in vis sub numele Otto – coleg care ii aduce vesti nu intru totul bune despre starea sanatatii unei paciente a lui Freud – Irma in vis. Lui Freud i s-a parut ca in relatarea lui Otto razbate si reprosul rudelor pacientei nemultumiti de tratamentul aplicat de Freud. In aceeasi seara, incitat de relatarea lui Otto, Freud incearca sa sintetizeze pe hartie acest caz pentru a-l prezenta dr. Breuer – in vis dr. M. Freud are in noaptea de 23-24 iulie 1895 visul ("Interpretarea viselor"). Interpretare: dupa Freud dorinta din acest vis ar fi de a se razbuna pe Otto care i-a dat vestea rea despre Irma atribuindu-i lui vina pentru starea pacientei.

Ex: un tata care a vegheat timp indelungat la patul copilului sau bolnav, iar dupa ce acesta a murit, tatal are urmatorul vis. Contextul: tatal se odihnea intr-o camera alaturata camerei mortuare, camera in care sicriul cu copilul inconjurat de lumanari aprinse era vegheat de un batran. Datorita oboselii tatal adoarme si are urmatorul vis: baiatul se afla langa patul sau ii apucase bratul si ii soptea pe un ton plin de repros "Tata tu nu vezi ca ard!" Tatal s-a trezit si a vazut ca batranul adormise si ca lintoliul si un brat al copilului luasera foc de la o lumanare. Dorinta: fiul sau sa mai fie viu.

Una din obiectiile pe care adversarii psihanalizei le-au adus teoriei freudiene este ca acesta nu da seama de totalitatea viselor si ca exista vise care nu exprima dorinta (visele punitive – pedeapsa la adresa visatorului). Freud – visele punitive exprima o dorinta care vine dintr-o instanta socializata = Supra Eul.

Ex (din analize contemporane): el fuge de acasa cu nasa, o femeie frumoasa, cu doi copii reusiti pentru a se casatori cu ea. Apoi revine acasa si o gaseste pe sotia sa intr-o camera cu doua paturi impreuna cu Ioan Giury Pascu. Acesta se afla in celalalt pat, dar apoi intra in pat cu sotia sa. Visatorul nu e prea suparat. Pleaca intreband

sotia daca sa se intoarca dimineata sau mai devreme. Dorinte: sotia insarcinata, el ar dori sa-si rezolve problema sexuala cu alte femei, nasa e o femeie foarte atragatoare; ar dori o alta sotie, una cu nasa care are doi copii reusiti – era legata de nesiguranta sa in privinta faptului daca viitorul copil era baiat sau fata; de a se deculpabiliza, daca sotia sa are un amant atunci el e mai putin vinovat pentru gandurile sale de infidelitate.

Ex: viata puternic marcata de relatia cu mama vitrega. Evenimentul decisiv: la varsta de un an si jumatate, mama naturala a cedat-o unei rude instarite de la oras; motiv – in familia de origine (tara) erau prea multi copii (7) si prea multe fete. Visul: (conflict cu mama vitrega senila) mama mult mai tanara facea un chiuretaj; doctorul o chiureta cu degetul, procedeu foarte dureros de care mama se plangea. Dorinte: aceasta mama vitrega sa fie mai tanara si sa fie mai sanatoasa mental; ar vrea ca mama ei sa nu mai faca alti copii pentru a ramane copil unic ca sa nu se mai intample ce s-a intamplat in prima familie; analizanta fiind medic ar dori sa-si pedepseasca mama chiuretand-o dureros pentru necazurile care i le face; refuzul feminitatii care caracterizeaza aceasta analiza si dorinta de a fi barbat – a avea act sexual ca barbat.